

Jonge duiven?

De vertaling 'jonge duiven' voor de Hebreeuwse woorden *bené jona* komt op zeven verschillende plaatsen voor in Tenach in verband met de offerdienst: Leviticus 5:7,11, 12:8, 14:22, 15:14, 29 en Numeri 6:10. In Leviticus 1:14 is nog sprake van *bene hajona*, dat ook met 'jonge duiven' vertaald wordt.

In Genesis 15: 9 wordt een 'jonge vogel' met het woord *gozal* aangeduid. In Deuteronomium 20:6 wordt met het woord *gozal* het jong van een adelaar mee bedoeld.

Ook wordt wel het woord *efroach* gebruikt als het over jonge vogels gaat. In Deuteronomium 22:6 en Job 39:30 gaat het bij *efroach* ook over jonge adelaars en in Psalm 84:4 over jonge duiven.

Steeds wordt als het gaat over de offerdieren naast de aanduiding *bené jona* 'duiven/jonge duiven' ook gesproken van 'tortelduiven', maar daar staat niet bij of het jonge tortels zijn. Wordt met *ben*, dat gewoonlijk vertaald wordt met 'zoon', wel echt een jonge leeftijd bedoeld? Op enkele plaatsen is deze betekenis mogelijk, zoals de vertalingen dan ook weergeven:

Ben-aton, ezelsveulen: Genesis 49:11 en Zecharja 9:9

Ben bakar, jong rund: Genesis 18:7, Leviticus 4:3 en 14, Numeri 7:15

Bene haromachim, jonge dromedarissen.

Leviticus 22:28: Zijn jong, *beno*, (namelijk van een rund of stuks kleinvee) mag je niet tegelijk met hem slachten.

Maar de uitdrukking *ben / bene*, zou hier ook heel goed met 'behorend tot' vertaald kunnen worden.

De grondbetekenis van *ben* is de lijfelijke zoon van een man of een vrouw, maar *ben* kan ook een verdere nakomeling van een van beiden betekenen, zoals kleinzoon. Ook kan dit het jónq van een dier betekenen, zoals van een schaap of rund of vogel. Maar dit woord 'jong' hoeft niet te betekenen dat het dier qau leeftijd nog jong is.

Het woord *ben* komt ongeveer 5000 keer voor in Tenach, en vrijwel nooit betekent dit woord 'jong' in de zin van 'jonge leeftijd'.

Er is verschil tussen de uitdrukkingen 'jong van een duif' en 'jonge duif'. Bij de eerste uitdrukking speelt de leeftijd geen rol, bij de tweede wel.

Het normaal gebruikte bijvoeglijknaamwoord voor 'jong' is *tsair*, het woord dat Elihu op zichzelf van toepassing vindt in Job32:6: *Jong ben ik van dagen*. En in Jeremia 49:20 en 50:45 gaat het over de jongste dieren van de kudde.

Met andere woorden: Als het over jonge dieren gaat had de schrijver het woord *tsair* kunnen gebruiken, en als hij 'jonge duiven' bedoeld óf *gozal* of *efroach*.

De meervoudsvorm *benee*, 'zonen van' heeft vaak de betekenis van 'behorend tot'. Trouwens het enkelvoud *ben*, 'zoon van', ook.

Voorbeelden:

Benee Jisraël, Israëlieten

Benee Ammon, Ammonieten

Benee (ha-)Elohim, goden, behorend tot de godheid

Benee anakim, reuzen

Benee adam, mensen
Benee am, volksgenoten
Benee kèdem, oosterlingen
Benee Belial, nietswaardige lieden
Benee nabal, dwazen
Benee nechar, vreemdelingen
Benee temoetah, ten dode gedoemden
Bene oni, ellendigen
Bene chalof, tot vernietiging bestemden
Bene alwa, wettelozen.

In al deze voorbeelden is geen sprake van jongeren en lijkt de betekenis te zijn: behorend tot'.

Al met al lijkt mij dat met *benee jona* geen 'jonge duiven' bedoeld zijn, maar gewoon 'duiven', 'vogels die behoren tot het genus 'duif'.

Deze opvatting wijkt wel af van de algemene opvatting en van de gebruikelijke vertalingen,

Lukas A. de Groot, April 2026